

CUPRINS

Prefață la ediția a 2-a	11
Cuvânt-înainte (la prima ediție)	13
Argument pentru filosofia dreptului - idei din labirintul juridic	19
I. Orizontul filosofiei și luminarea sporită a dreptului	23
§1. Filosofia ca mișcare liberă a spiritului	23
§2. Filosofie și știință.....	24
§3. Filosofie și drept. Obiectul și problematica filosofiei dreptului.....	25
§4. Filosofia dreptului și teoria generală a dreptului. Simbioză și profiluri distincte	28
II. Ordinea în lume și ordinea în drept	33
§1. Normă și societate.....	33
§2. Ordinea normativă și sistemul normativ social.....	34
§3. Ordinea juridică - ordine normativă specifică.....	36
3.1. Unele exigențe formale și informale ale normei juridice	38
§4. Ordinea morală și ordinea juridică.....	40
§5. Dreptul și religia. <i>Homo religiosus</i> . Religie și religii	43
5.1. Iudaismul	44
5.2. Creștinismul	44
5.3. Islamismul.....	45
5.4. Hinduismul.....	46
5.5. Budhismul	46
5.6. Drept și religie. Evoluția raporturilor dintre normele juridice și normele religioase	47
III. Dreptul printre culturi și civilizații	49
Secțiunea I. Antichitatea	
§1. Dreptul în Mesopotamia. Codul lui Hammurabi.....	54
§2. Dreptul în Egiptul Antic. Despre procedura de judecată	56
§3. Dreptul și justiția în India Antică. „Legile lui Manu”	57
§4. Dreptul în China Antică. Unele particularități ale regimului juridic chinez.....	59
§5. Dreptul în Antichitatea greacă. Polisul - orașul-stat. Democrația ateniană și justiția.....	61
§6. Dreptul în Antichitatea romană. Diviziunile și izvoarele dreptului roman	63
6.1. Diviziunile dreptului roman.....	65

6.2. Izvoarele dreptului roman.....	65
6.2.1. Legea celor XII table.....	66
6.2.2. Jurisprudența.....	66
6.2.3. Alte izvoare ale dreptului roman.....	68
Secțiunea a II-a. Evul Mediu	
§1. Secvențe juridice medievale.....	69
§2. Tribunalul inchiziției.....	71
§3. Tribunalele secrete.....	72
Secțiunea a III-a. Marile sisteme de drept în epoca modernă și contemporană	
§1. Criterii și tipologie.....	73
§2. Marele sistem de drept romano-germanic.....	74
2.1. Dreptul românesc.....	77
2.2. Dreptul cutumiar și ideea de justiție la români.....	78
2.3. R. Vulcănescu, etnologie juridică.....	79
§3. Marele sistem de <i>common-law</i>	137
3.1. Common-law în anglia.....	138
3.2. Dreptul Statelor Unite ale Americii.....	140
§4. Dreptul Uniunii Europene - realitate tipologică contemporană.....	141
§5. Marele sistem de drept „socialist”.....	146
§6. Sistemele juridice religioase și tradiționale.....	147
6.1. Dreptul musulman.....	148
6.2. Dreptul hindus.....	149
6.3. Dreptul japonez tradițional.....	150
6.4. Dreptul african cutumiar.....	150
IV. Momente din filosofia dreptului ca istorie.....	152
Secțiunea I. Din antichitate...	
A. Gânditori.....	152
§1. Moise (sec. Xv sau xiii î.Ch.).....	152
§2. Solon (640-558 î.Ch.).....	154
§3. Socrate (469-399 î.Ch.).....	155
§4. Platon (427-347 î.Ch.).....	156
4.1. Criton.....	159
§5. Aristotel (384-322 î.Ch.).....	160
5.1. Etica nicomahică.....	162
§6. Cicero (106-43 î.Ch.).....	164
6.1. Despre legi.....	165
Secțiunea a II-a. Din Evul Mediu...	
§1. Aureliu Augustin (354-430).....	167
§2. Toma d’Aquino (1228-1274).....	167
Secțiunea a III-a. Din Epoca modernă	
§1. Machiavelli (1469-1527).....	169
§2. Jean Bodin (1530-1596).....	170
§3. Hugo Grotius (1583-1645).....	171
§4. Thomas Hobbes (1588-1679).....	172
§5. John Locke (1623-1704).....	173
§6. Dimitrie Cantemir (1673-1723).....	174

6.1. Despre adevăr istoric, identitate de neam și juridicitate - Pridoslovie, Hronicul romano-moldo-vlahilor.....	177
§7. Charles Montesquieu (1689-1755).....	181
7.1. Despre spiritul legilor	182
§8. Jean Jacques Rousseau (1712-1778).....	183
§9. Immanuel Kant (1724-1804).....	184
9.1. Scrieri moral-politice	188
§10. Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831).....	190
10.1. Principiile filosofiei dreptului.....	192
§11. Friedrich Karl von Savigny (1779-1861).....	193
§12. Rudolf von Ihering (1818-1892)	194
12.1. Lupta pentru drept.....	196

Secțiunea a IV-a. Din epoca contemporană

A. Gânditorii

§1. Emile Durkheim (1858-1917).....	198
§2. Eugen Ehrlich (1862-1922).....	199
§3. François Génny (1861-1954).....	200
§4. Nicolae Titulescu (1882-1941).....	202
§5. Mircea Djuvara (1886-1944).....	203
§6. Giorgio del Vecchio (1878-1970).....	205
6.1. Justiția	206
§7. Hans Kelsen (1881-1973)	208
7.1. Teoria generală a statului.....	211
§8. Jean Carbonnier (1908-2003)	213
§9. H.L.A. Hart (1907-1992).....	214
§10. J. Rawls (1920-2002).....	216
§11. Jürgen Habermas (1929-).....	218
§12. Jacques Derrida (1930-2004).....	220

B. Școli și curente în universul juridic

§1. Școala dreptului natural.....	222
§2. Idealismul în drept.....	223
§3. Școala istorică a dreptului.....	225
§4. Orientarea biologică în drept.....	225
§5. Pozitivismul în drept	226
5.1. Utilitarismul.....	226
5.2. Pozitivismul sociologic	227
5.3. Pozitivismul pragmatic.....	227
5.3.1. Realismul juridic american.....	227
5.3.2. Realismul juridic scandinav	228
5.4. Pozitivismul analitic.....	229
§6. Postmodernismul juridic	230

V. Ontologie și dezirabilitate în drept. Identitatea

și finalitățile dreptului în lume.....	233
§1. Identitatea dreptului reflectată în definițiile dreptului.....	233
§2. Factorii de configurare a dreptului. Despre fundamentele dreptului.....	237
§3. Esență, conținut și formă în drept.....	238
§4. Principiile dreptului	240
§5. Scop, ideal și funcție în drept.....	243
§6. Finalitățile dreptului	248

VI. Societate și drept. De la cunoașterea socialului la socialitatea dreptului

§1. Societate și societate globală.....	255
§2. Dreptul în societatea globală. Modernism, postmodernism și construirea viitorului juridic.....	257
§3. Dreptul global și statutul universal al judecătorului.....	261
§4. Cunoașterea socialului din perspectiva juridicității.....	262
4.1. Știință a naturii și știință socială. Monism sau dualism metodologic?.....	262
4.2. Particularitățile științelor sociale.....	263
4.3. Cunoașterea în științele sociale.....	264
4.4. Natura socială a dreptului. Paradigme care privesc explicația socialului.....	266
4.4.1. Paradigme interacționiste de tip marxian.....	267
4.4.2. Paradigme interacționiste de tip toquevillian.....	267
4.4.3. Paradigme de tip mertonian.....	268
4.4.4. Paradigme de tip weberian.....	268
4.4.5. Paradigme hiperfuncționaliste.....	269
4.4.6. Paradigme hiperculturaliste.....	269
4.4.7. Realismul totalitar.....	269
4.4.8. Determinismul metodologic.....	270
§5. Putere politică, drept și stat de drept.....	271
5.1. Statul de drept - percepții, definiții și trăsături definitorii.....	272
5.2. Statul de drept - idei, modele și construcție.....	275
5.3. Existența contemporană a statului de drept între dificultăți și perspective.....	276

VII. Perspectiva epistemologică. Cunoaștere și raționalitate în drept

§1. Cunoaștere comună și cunoaștere științifică. Evoluții și modele.....	278
1.1. Modelul clasic de întemeiere a științei.....	281
1.2. Modelul modern de întemeiere a științei.....	281
1.2.1. Raționalismul.....	282
1.2.2. Empirismul.....	282
§2. Abandonarea modelului întemeierii și poziția raționalismului critic.....	283
§3. Concepția standard a teoriilor științifice bazate pe experiență.....	284
§4. Abordarea holistă a teoriei științei.....	286
§5. Modelul paradigmă al științei.....	286
§6. Despre spiritul științific contemporan.....	287
§7. Perspective, forme și niveluri de cunoaștere juridică.....	289
§8. Drept, juridicitate, fenomen juridic.....	292
§9. Sistemul științelor juridice. Implicații privind obiectul cunoașterii juridice.....	294
§10. Statutul epistemologiei juridice.....	296
§11. Raționalitatea științifică în aria juridicității.....	299

VIII. Metodologia în drept

§1. Metodologia ca temă de reflecție în doctrina juridică românească.....	302
§2. Metodele și metodologiile în câmpul filosofiei și științei.....	307
2.1. Metoda - semnificații și evoluții conceptuale.....	307
2.2. Abordări privind metoda în filosofia contemporană.....	309
2.2.1. O hermeneutică particulară - interpretarea juridică.....	312

2.3. Metodele în drept.....	315
2.3.1. Metoda logică.....	315
2.3.2. Metoda istorică.....	320
2.3.3. Metoda sociologică.....	325
2.3.4. Metoda informațională.....	330
2.3.5. Metoda sistemică.....	335
§3. Orizonturi și opțiuni metodologice în filosofie și știință.....	339
§4. De la „metodologia-labirint” la abordarea selectivă a regulilor metodologice în cercetarea juridică.....	344
§5. Despre validitatea cunoașterii juridice.....	348
5.1. Despre sensurile validității.....	348
5.2. Logică, argumentare și validitate în domeniul juridic.....	349
5.3. Cunoaștere adevărată - cunoaștere validă. Criteriile și semnificațiile adevărului din perspectiva validării demersului științific.....	353
5.4. Pluralitatea criteriilor de validare și demersul științific în domeniul juridic.....	356

IX. Dimensiunea praxiologică.

Cercetare și creație în știința și filosofia dreptului

§1. Proiectarea cercetării științifice în drept.....	359
1.1. Cercetarea științifică și acțiunea socială eficientă.....	363
1.2. Cercetarea științifică - cunoaștere științifică în acțiune. Schița proiectului epistemologic tradițional.....	363
1.2.1. Problema științifică.....	363
1.2.2. De la ipoteza științifică la teoria științifică.....	365
§2. Abordări și tipuri în cercetarea științifică a dreptului.....	367
2.1. Cercetarea de tip socio-juridic.....	367
2.2. Proiectul de cercetare în domeniul filosofiei dreptului.....	372
§3. Atitudinea metodologică și creativitatea în cercetarea științifică.....	375

X. Centralitatea omului în filosofia dreptului.

Homo juridicus - dimensiunea juridică a existenței umane

§1. Omul, sensul vieții și fericirea - eternele încercări ale demersului filosofic. Idei filosofice și reflexe juridice.....	378
§2. <i>Homo juridicus</i> - ipostaze.....	383

XI. Axiologia dreptului - dreptul și valorile sociale

§1. Scurtă incursiune în lumea valorii.....	387
§2. Pluralismul valorilor sociale.....	390
§3. Despre perspectiva axiologică sistemică.....	391
§4. Drept și valoare.....	392
4.1. Norma juridică și valoarea.....	393
4.2. Faptul juridic și valoarea.....	394
4.3. Raportul juridic și valoarea.....	395

XII. Un posibil sistem valoric care orientează dreptul

§1. Adevărul juridic.....	396
1.1. Dimensiunile adevărului.....	396
1.2. Statutul axiologic al adevărului.....	398

1.3. Adevăr și juridicitate	399
§2. Libertatea din perspectiva juridicității	401
2.1. Ideea de libertate și coordonatele ei valorice.....	401
2.2. Libertate și drept.....	402
§3. Justiția.....	404
3.1. Despre fundamentele filosofice ale dreptății.....	404
§4. De ce avem dreptul să impunem dreptatea?.....	408
§5. Poate statul să impună dreptatea?	412
5.1. Justiția - valoare originară a dreptului	413
§6. Securitatea juridică.....	421
§7. Binele public	421
§8. Demnitatea umană - expresie valorică sincretică a finalităților dreptului.....	422

XIII. Estetica în lumea juridică

§1. Estetica creației mitice. Despre geneza justiției și a dreptului în mitologiile lumii.....	424
1.1. Făuritorii de monumente legislative	437
1.2. Fiat justitia pereat mundus! Procesul de la nürnberg	439
§2. Comicul în lumea juridică	439
2.1. De la sobrietatea maximei juridice la umor în lumea juridică	440
2.2. Valențele mnemotehnice ale umorului și studiul dreptului	441
§3. Grotescul judiciar. Procesele intentate animalelor	444
§4. Tragicul in justiției. Câteva erori judiciare.....	445
§5. Sublimul justiției în doctrină și în judecata divină	449

Appendix

§1. Studii de filosofie și teorie a dreptului ale autorului	452
1.1. Simbolistica dreptului și justiției	452
1.2. Juristul și atitudinea sa metodologică.....	455
1.3. Despre identitatea contemporană a dreptului.....	460
1.4. Cunoașterea juridică între doctrină și știință	466
1.5. Demersul științific în drept.....	471
1.6. Raționalitatea în drept.....	482
1.7. Cunoașterea juridică integrativă.....	495
1.8. Despre filosofia dinăuntru normelor juridice.....	501
1.9. Despre identitatea și rațiunea de a fi a filosofiei dreptului	504
1.10. Valorile juridice ca resurse ale armoniei societății globale.....	524
1.11. Interpretare și hermeneutică în drept.....	528
1.12. Afectivitatea în drept	532
1.13. Drept și justiție întru umanitate	539
2. Despre identitatea convențională a autorului - c.v.....	552
3. Lista de lucrări științifice.....	557
4. Câteva contribuții teoretice și repere ale profilului doctrinar al autorului	561
5. Certificate și distincții	564

Bibliografie selectivă	569
-------------------------------------	------------